

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين إنه خير ناصر و معين الحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد و علي و آلهما الطيبين الطاهرين و لعنة الله على أعدائهم أجمعين أبد الآبدین

حجامت Phlebotom

معرفي حجامت و فوايد آن با توجه به دیدگاه و زبان علمي طب اصیل و کهن

بایستی با روح خود آشنا شده ، سعادت را در اعماق روح و قلب خود جستجو کنیم. * فیثاغورث* بطور کلی می توان انواع حجامت را به دو دسته کلی تقسیم کرد. " حجامت خشک " و " حجامت تر ". در دسته اول در مناطقی گوناگونی از بدن با ایجاد فشار منفی، تورم ایجاد می کنند. در دسته دوم به دنبال آن تورم، بر منطقه مورد نظر تیغ زده می شود در توجیح استفاده از این روش لازم است بدانیم طبیبان قدیم ما با چه بینشی به بدن و عملکرد آن می نگریستند. آنها معتقد بودند که : سه مرحله هضم برای غذا وجود دارد. مرحله معدي، کبدی و هضم درون بافتها . حاصل هضم ایجاد چهار نوع خلط تحت عنوان "خون ، بلغم، صفرا و سودا " در بدن است. این اخلاط خود انواع گوناگونی دارند و می توانند در مراحل گوناگون به اخلاط فاسده ای تبدیل گردند که هر کدام منشأ بیماریهای خاص خود هستند . طبیبان برای خروج اخلاط فاسده ای که مسبب بیماری بوده اند، از روشهای گوناگونی استفاده می کردند. از جمله آنها می توان به خونگیری به روشهای گوناگونی چون انواع " فصد" و " حجامت تر " اشاره کرد. شاید مناسب باشد برای درک بهتر، مسئله روش تصفیه آب در قدیم را تشریح کنیم . در آن زمان برای تصفیه آب حوضچه هایشان، کف آنها را چاهکی می زدند و پروی آن کوزه ای وارونه می گذاشتند و برای تثبیت کوزه روی آنرا با آجری می پوشاندند. پس از مدتی درکوزه زیرآب گذاشته می شد و آنرا از درون آب بیرون می آوردند. نتیجه این عمل، تجمع تمام کثافات آب، درون کوزه بود. گفته شد حجامت دو نوع است و با اهداف گوناگونی چون درمان و پیشگیری انجام می شود. بد نیست در ذکر آنها از سخنان حکیم بوعلی سینا مدد جوئیم . " حجامت بدون تیغ زدن بر پوست می تواند به منظورهایی مختلفی انجام شود: ۱- انتقال دادن ورم از اندام بی ارزش تر به اندام بی ارزشی که در جوار آن قرار دارد . ۲- گرم کردن اندام و کشاندن خون به سوی آن. ۳- بازگرداندن اندامی که از جای خود کنار گرفته است مانند فتق، بیضه و دررفتگی مفصل. ۴- آرامش درد و برطرف کردن فولنج های سخت حجامت همراه با تیغ زدن سه فایده دارد: ۱- مواد را از همان اندام که زیر حجامت است بیرون می آورد. ۲- نمی گذارد گوهر روان مایعات حیاتی که همراه تخلیه اخلاط در روشهای خونگیری چون فصد بیرون می آیند، خارج شوند و آنها را در جای خود باقی می گذارد. ۳- اندامهای اصلی را از تخلیه دور می دارد . " بر حجامت فواید بسیار زیاد دیگری مترتب است که در سایر منابع طب قدیم و تحقیقات زیادی که در حال حاضر در سرتاسر دنیا بر روی آن صورت گرفته ذکر گردیده اند.

تعریف حجامت با توجه به دیدگاه و زبان علمي طب رایج

حجامت در واقع اعمال يك استرس فوري است به سیستم ساکن دفاع عمومی بدن تاآن رابرعليه کلیه عوامل دروني و بیروني هشیار وفعال نماید.حجامت باتوجه به روش مورد انجام ومحلی که انجام می گیرد می تواند چون نیشترزدن؛ عوامل عفوني -درد اور ومخرب راازیدن خارج نمایدحجامت در زیرگردن وجایگاه معین میان دو کتف قادر است عوامل اصلي لخته شدن خون وفاکتور های انعقادی عامل در سکنه های مغزی وقلبی رااز سیستم خارج نماید زیرا خون پراکسیژن خارج شده از ریه ها در اثر حالت تلمبه ای قلب وریه ها که شبیه يك آکاردئون ایجاد فشار منفي در قفسه سینه میکند وعمل مکش ودمش (دمیدن) راسامان می بخشد ؛ خون حاوی فطرات ریز چربی ولخته های مستعد کوچکی را که میل به هم پیوستگی در آنها زیاد است را به عضلات پشت(نزدیکترین مسیر عروقی)پمپ مینماید و حجامت در محل مذکور آنها را به دام انداخته از بدن خارج می نماید زیرا عوامل تشکیل لخته های مخاطره آمیز از این گلوگاه بسوی سایر نقاط بدن روانه می شود و حجامت آنجا را پاک می کند.

حجامت با خارج کردن ذرات چربی که در فرآیند اکسیژنه شدن خون همچنان درمیرگهای عضلات پشت تنه گیر کرده وپشت سر هم صف کشیده اند و انتقال کند وتدریجی آنها به عروق گشادتر ومسیرهای بازتر میتواند به رسوب وایجاد سده (انسداد عروق مثلا CAD یا آمبولی) مخاطره آمیز پایان دهد و با ایجاد تله های گشاد عروقی در موضع (بدلیل بادکشهای ناحیه واطراف آن) وایجاد فشار منفي وحالت مکنده دراین تله ها مدت ها این ذرات چربی رااز جریان عادی خویش باز دارد.

- * حجامت خارج کننده صفراسست وآرامش رابه انسان ارزانی می دارد.
- * حجامت يك شوک عصبي موثر در بیماران روحی روانی وافسرده است و آغاز چالش های روانی را به بیمار القاء می کند
- * حجامت کاهش دهنده فشار خون است وبمقدار زیادی از استعداد سکنه های آنی در بیماران می کاهد (مثل خونریزی از بینی در بیماران فشارخونی)
- * حجامت فاکتورهای آلرژی (عوامل حساسیت زاي)دروني و بیروني کسانی را که کپیر دارند یا کم کاری کبد داشته و به حساسیت های متعددی گرفتارند را از مسیر مخرب وآزار دهنده بیمار به مسیری فرعی منحرف مینماید وایمنی شخص را تجهیز می کند وفرصت سامان دهی به سیستم دفاعی می بخشد.
- * حجامت درترك اعتیاد موثر بوده هشدادهای خودباوری واعتماد به نفس را که اولین ومهمترین فاکتور در ترك اعتیاد تلقی می شود صادر مینماید وسموم خون را تخلیه می کند.

- * حجامت بلغم وسودای پخته شده را که قبلا سست وقابل انتقال شده است همچون صفرا میمکد واز غلظت وحدت آنها می کاهد.
- * حجامت باز کننده انسدادهایی است که به آمنوره زنان انجامیده وبا باز کردن مسیرهای عروقی؛ انتقال موضعی مواد مالیدنی مثل کرمها و لوسیونهاوایمادها را از يك سو روی پوست وانتقال خونی مواد دارویی- خوراکی راازدرون از-سوی دیگر- تسهیل میکند.

* حجامت به سرعت تیرگی دیدرا در بیماران دیابتی و فشارخونی کاهش می دهد ویا آثار شفابخش متعدّدش در بیماران با تیرگی شعور مقدمات هشیاری را فراهم مینماید.

* حجامت خارج کننده لخته های گرفتار در پیچ و خم عروق واریکوز سابقین وسایر اندامهاست.

* حجامت دنیایی است که در پشنت سرما ن بوده و از اینکه گوشه چشمی بدن داشته باشیم غافل بودیم واکتو ن مثلا همت کرده ایم وتازه از درب آن وارد شده ایم واز این همه را دیده ولمس کرده ایم ومثل آن به (آب در کوزه و ما تشنه لبان می گردیم) می ماندحال به عهده محققین واستادان بزرگوار است که به کاوش وآزمایش آن همت نمایند.

* حجامت در درمان وتسکین بیماریها سرنخی است که هرچه پیش برویم میتواند طناب کلفت وقطوری باشد که آویختن از آن بدون هراس است.

مبانی تئوریک حجامت :

بالینکه امروز اثرات شگرف ومعجزه آسای حجامت برای بسیاری از پژوهشگران وپزشکان در داخل وخارج ازکشور محرز شده است،امامتاسفانه هنوزچگونگی تاثیر حجامت بطورکامل مشخص نشده است.در اینجا به پاره ای از تئوریهای موجوددرموردمکانیسم تاثیر حجامت اشاره می کنیم:

۱- حجامت عام که محل آن در بین دوکف درمجاورت مهره های پشتی ۷ تا ۸ می باشد . (درسیاری از مکاتب طب مکمل این مرکز به عنوان مرکز ثقل بدن شناخته شده است. (این مرکزپیشترین نزدیکی رابا غدد لنفاوی مرکزی بدن مثل گردن، زیر بغل سینه وشکم وهمچنین با تیموس دارد).

حجامت باتاثیربراین مراکز وازجمله برتیموس که ازمهمترین مراکز آموزشی سلولهای دفاعی بدن است ویس ازایجاد التهاب توسط بادکشهای اولیه وفراخوان سلولهای دفاعی ضمن تحریک سیستم ایمنی نقش تنظیم کننده سیستم ایمنی را باخروج سلولهای ایمنی نایجا،ایفامی کند. این مسئله باوجود لاینحل بودن بیماریهای ایمنی (چه نقص ایمنی،چه بیش فعالی سیستم ایمنی معروف به بیماریهای خود ایمنی) نقش به سزایی دردرمان بیماریهای آسم،روماتیسم وبیماریهای خودایمنی دیگردارد. درضمن حجامت ترافیک لنفاوی رابا ایجادفشار منفی کنترل نموده وباعث افزایش حرکت لنف دراین سیستم می شود.این مسئله با توجه به این نکته که پیش در آمد آسیب های سلولی التهابی نایجا وبیش از حد طول کشیده می باشد قابل توجه است .چرا که در مواردی که التهاب طول کشیده داریم برای بیمار درد و ورم وعوارض بعد از آن مشکل ساز است . حجامت با این مکانیسم تعدیل سیستم ایمنی ومهمتر از آن ، کاهش ترافیک لنفاوی از راه تخلیه بهتر سیستم لنفاوی(نقش مهمی را در این زمینه بازی می کند . درمان بسیاری از این حالات در طب کلاسیک داروهای ضد التهابی استروئیدی (کورتونها) وداروهای ضد التهابی غیر استروئیدی انسایدها می باشد که داروهای بسیار پر عارضه و در پاره ای از موارد کم اثری می باشد.

۲- حجامت باتصفیه ی خون،مواد زائد مضر سموم راازخون خارج می کند.این مسئله نیزباتوجه به تاثیرخون خروجی حجامت از لنفاتیکها ومویرگهاقابل بحث است.درفراخوان سلولی باایجادالتهاب ناشی ازبادکش اولیه،بسیاری ازسلولهای اضافی،زائوسموم به این منطقه فراخوانده میشوندکه بازدن تیغ،این سلولهاومواداضافی ازبدن خارج می شود.

۳- یکی ازمواردجالب تاثیرحجامت،اثرصدردرحجامت می باشد.امروزه دردهای مزمن به عنوان یکی از معضلات علم پزشکی شناخته میشود.حجامت با آزاد کردن یک سری مواد ضد درد درونی بدن (اندورفین) نقش اساسی دررفع درد دارد.ازآنجایی که مشاهده کرده ایم بلافاصله بعد از اتمام حجامت تمامی درد ها از بدن بیرون میرود وبعلاوه بیماراحساس نشاط وسیکی دریدن دارد،نتیجه گرفته ایم که این تاثیرسریع علتی جز آزاد شدن مواد ضد درد دریدن ندارد.که درراس این مواد مورفین های درونی بدن (اندورفین ها) می باشد. بعلاوه خروج مواد ایجادکننده دردکه بیشترهمان عوامل التهابی می باشد نیز در رابطه با اثر ضد درد حجامت قابل بحث می باشد.

همان گونه که می دانیم درد بوسیله چند مکانیسم ایجاد می شود:

اول التهاب ، دوم ایسکمی (نرسیدن خون ودرنتیجه عدم تغذیه به ارگان مورد نظر) درمورد اول توضیح داده شد که حجامت چگونه در این زمینه تاثیر دارد. درمورد دوم بایدمتذکرشد که بسیاری از ارگانها به دلیل مشکلات عروقی،غلظت خون پاسایرعلل ،خون رسانی خوبی ندارندویدن این خون نرسیدن را به وسیله ا پمالسهای درد به فرد هشدار میدهد. مشخص شده است حجامت با تحریک جدار مویرگ ومکش منفی لنفاتیک ها ،گردش خون این ارگانهای بدن خصوصا عضلات را تقویت می بخشد . این اثر بدون انجام خونگیری (حجامت گرم وخشک) نیز مقدور است . بدین ترتیب که با مکش گرم در لیوانهای خاص وگذاردن آن بر روی مناطق دردناک خصوصا در قسمت عضلانی آن، خون رسانی عضو بهتوردر نتیجه دردهای حاصل ازایسکمی برطرف می شود .بعلاوه حجامت باکاهش غلظت خون که تراکم سلولی رادرمویرگهاکاهش داده،اکسیژن رسانی را بهبود بخشیده وبارقلب وریه را نیز تعدیل میکند که این اثر در مورد بیماریهایی که به علت افزایش بارقلب (افزایش اورلود)در رگها ایجاد شده می تواند مفید باشد.

۵- یکی دیگر ازتاثیرات شگرف حجامت بروی بیماریهای مغز و اعصاب می باشد.حجامت با تاثیر بر روی نوروترانسمیتر های مغز وضمن تعدیل ساخت آنها بسیاری از بیماریهایی که بسبب کمبود یا بیشبود ترشح ساخت این مواد از مغز وسیناپسها می باشد را درمان می کند. در این مورد می توان به بیماری افسردگی اشاره کرد که به علت کاهش ترشح نوروترانسمیتر های نوراپی نفرین و سروتونین در سیناپسها می باشد . حجامت بر ترشح سروتونین تاثیر ویژه دارد .سروتونین علاوه بر اثر ضد افسردگی در درمان میگرن واختلالات خواب نیز تاثیر بسزائی دارد .بزودی گزارش چندین بیمار درمان شده میگرن وسندرم خستگی مزمن(بصورت اختلال خواب وپر خوابی) در وبلاگ ارائه می شود

گزیده ای از مصاحبه با آقای خیر اندیش (مدیرمرکز تحقیقات حجامت ایران)

سؤال: لطفا درباره مرکز و جکونکی تأسیس آن توضیح دهید.

پاسخ: با سلام و تشکر از مجله شما که در زمینه طب اسلامی و سنتی فعالیت می نماید، من در سال ۱۳۶۴ با کمک جمعی از افراد نیکوکار، سازمانی را برای دفاع از حقوق کودکان به شکل بین المللی با اهداف جهانی تأسیس کردیم . در این سازمان کمیته ای با هدف یافتن راه درمانی سهل و آسان، بدون عوارض جانبی و ارزان تشکیل گردید فکر من این بود که بتوانیم روشی اسلامی را جهت درمان ارائه دهیم، مقارن با این مسائل اتفاق دیگری رخ داد که تمام زندگی سیاسی و اجتماعی من را به خود معطوف کرد و آن بیماری مادرم بود، که پزشکان برای آن درمانی مشخص نداشتند . یکی از دوستانم که با حجامت آشنا بود و همکاران را حجامت می کرد ضمن بیان حدیثی از پیامبر اسلام (ص) مبنی بر درمان همه بیماری ها به واسطه حجامت نظر مرا جلب کرد، اما می بایست در عمل این موضوع را لمس می کردم، حال مادر بسیار وخیم بود به حدی که من از بورسیه تحقیقاتی در خارج از کشور صرفا به خاطر مادر صرف نظر کردم و با توکل به خدا روش حجامت برای ایشان انجام شد و اینک حدود ۱۸ سال از آن تاریخ می گذرد، و مادرم درمان گردیده و همه سال ۲ بار حجامت می کنند. با دیدن موارد دیگر درمان توسط حجامت و بازتاب آن در جامعه مساله را با دوستانم در میان گذاشتم، اما شرایط در آن زمان بسیار سخت بود با این وجود هرچه پیش می رفتیم اتفاقاتی که رخ می داد اعتقاد ما را به حجامت بیشتر می کرد و برای اینکه بتوانیم حجامت را در جامعه پزشکی مطرح کنیم می بایست آن را با زبان علمی اثبات می کردیم و به این منظور فعالیتیمان را در زمینه های مختلف به شرح زیر معطوف نمودیم:

۱- جمع بندی مجموعه روایات پیرامون حجامت در تمام منابع علمی و مذهبی.

۲- جمع بندی نظرات حکما در تمامی منابع طب سنتی.

۳- بازسازی ابزار و مدرن کردن ابزار .

۴. کاربردی کردن دستورات.

۵- تحقیقات پژوهشی و علمی. در کنار کار پژوهشی کار تحقیقات دینی را نیز شروع کردیم. برخی از موارد برای ما بسیار الهام بخش بود چون دیدگاه خاصی را مطرح می کرد برای مثال نقش زمان مناسب جهت حجامت، که بسیار اهمیت دارد.

سوال: آقای خیر اندیش لطفا تعبیر خودتان را از حجامت را برای خوانندگان ما بیان نمایند؟

پاسخ: حجامت یک رفتار درمانی است که توسط رابطین وحی (پیامبران) به مردم منتقل شده و سابقه تاریخی ۷هزار ساله دارد و می تواند به عنوان پیشگیری و درمان بسیاری از بیماری ها مورد استفاده قرار گیرد.

در طب سنتی و اسلامی اعتقاد براین است که بیماری در صورت غلبه یک یا چند خلط از اخلاط ۴ گانه پدید می آید. ۲ خلط از این اخلاط پوشش فراگیر در سراسر بدن دارند که عبارتند از بلغم و خون، لذا کل بیماری ها به ۲ دسته گرم و سرد تقسیم می شوند بیماری های گرم یعنی بیماری های ناشی از غلبه خون و صفرا و

بیماری های سرد یعنی بیماری های ناشی از بلغم و سودا که ما بیماری های ناشی از غلبه خون را با حجامت تر و بیماری های سرد را با استفاده از روش حجامت گرم و خشک درمان می کنیم.

با توجه به دستاوردهایی که در کارهای پژوهشی به دست آمده، توانسته ایم به فرضیاتی در ارتباط با نحوه تاثیر حجامت در بیماری ها برسیم که عبارتند از :

- ۱- حجامت از طریق تنظیم ترکیبات بیوشیمی خون موجب درمان بیماریها می شود.
- ۲- حجامت از طریق تقویت سیستم ایمنی موجب درمان می گردد.
- ۳- حجامت از طریق تنظیم ترشحات غدد درون ریز و برون ریز موجب درمان می شود. نکته دیگر زمان شروع حجامت برای بیماران است که گفته می شود می توان از ۴ ماهگی آن را تجویز نمود و تا پایان عمر نیز مجاز به انجام آن می باشیم. بوعلی سینا می گوید بهتر است از ۲ سالگی شروع شود، اما در مواردی حتی قبل از ۴ ماهگی نیز حجامت نتایج بسیار خوبی به بار آورده است. باید به این نکته اشاره شود که اگر حجامت به موقع و صحیح تجویز شود عوارض جانبی نخواهد داشت و در صورت عدم دقت اتفاقی که می افتد، افت فشار آن هم به شکل مقطعی خواهد بود، زخم ناشی از حجامت نیز ۲۴-۱۲ ساعته ترمیم خواهد شد. تمام ادعای حجامت این است که روش درمانی، بدون عارضه و ساده و در عین حال فراگیر می باشد. حجامت تمامی سیستم های شناخته شده و ناشناخته بدن را فعال و تنظیم می کند.

سوال: آیا برای رشد و توسعه طب سنتی و مخصوصاً حجامت تدابیری اندیشیده اید؟

پاسخ: وقتی ما در سال ۱۳۶۴ اولین واحد درمانی حجامت را تأسیس کردیم، رادیوهای بیگانه گزارش دادند که ایرانیها می خواهند سنت های قبل از میلاد را زنده کنند اما به زودی در گزارش های خود اذعان کردند، هر کس وارد این مراکز درمانی می شود با وجود اینکه دارویی نمی گیرد اما راضی برمی گردد. در آن زمان حتی یک سایت خبری در مورد حجامت وجود نداشت اما امروزه تعداد سایت های اینترنتی مربوط به حجامت بالغ بر ۱۲۰۰ سایت می شود. من در سال ۱۳۷۱ بیماری را در بیمارستان لقمان دیدم که می گفت حجامت را در نیویورک انجام داده و در آنجا درمانگاهی بوده که به در و دیوارش احادیثی نقش بسته بود، آری این چنین است که حجامت در تمام دنیا معرفی و به سرعت در حال رشد می باشد. در ایران نیز سعی کرده ایم ابزار و وسایل را با توجه به نیازمان مدرن کنیم. امروزه اغلب وسایل از ظروف یکبار مصرف تهیه می شوند تیغ ها نیز یکبار مصرف می با درصدد ساخت نوعی سطل برقی جهت سوزاندن خون های جمع آوری شده می باشیم که به این ترتیب مشکل از بین بردن این خون ها نیز برطرف خواهد شد. از جمله فعالیتهای دیگر جهت توسعه حجامت ایجاد چهار چوب و قوانین خاص جهت تجویز حجامت می باشد. امروزه برای هر نوع بیماری، یک طرح خاص درمانی تدوین گردیده که تاکنون ۳۰۰ طرح درمانی مشخص و متناسب با طبع، سن، نوع بیماری، تغذیه و ... اجراء می گردد. این روش موجب شده است که نتایج حاصل از حجامت به نقطه مطلوبی برسد.

سوال: بهترین خاطره خود را در طول درمان به شیوه حجامت بیان کنید.

پاسخ: به طور کلی درمانگری لذت بخش می باشد به همین جهت نمی توان موفقیتی را به عنوان بهترین خاطره مطرح نمود. درمان مادرم به شیوه حجامت انگیزه اصلی من در ادامه این راه بود و در مرحله بعد درمان خودم که از ناراحتی چشمی، رنج می بردم نقطه عطفی در زندگی من بود زیرا وقتی حجامت کردم دنیای جدیدی به روی من باز شد و وقتی که یکی از علمای بزرگ که در سن ۹۴ سالگی به واسطه اینکه ۲۰ سال پیش سکنه کرده بودند و توانایی انجام کار بیش از ۴ ساعت را نداشتند و وقتی تحت درمان حجامت قرار گرفتند اذعان نمودند که می توانند ۱۲ ساعت کار بکنند و اگر این درمان برایشان صورت نمی گرفت تمام اندوخته ۹۰ ساله اش از بین می رفت، مرا بیش از پیش در راهی که انتخاب نموده بودم، مصمم گردانید. لذتی که از علم حاصل می شود بی آلاش است . *افلاطون*

سوالی که در اینجا برابمان مطرح می باشد این است که آیا باید تمامی اطلاعات را که آلوپاتی و روش های دیگر درمان به آن اشاره دارند را کنار گذاشت و فقط به حجامت پرداخت؟

در پاسخ باید بگویم که هرگونه برخورد منفی با آلوپاتی و هر گونه مکتب درمانی، یک برخورد عجولانه و غیرعادلانه است، از طرف دیگر شخصی که می خواهد حجامت را تجویز کند باید با طبایع چهار گانه آشنا باشد چیزی که پزشک آلوپات از آن بی خبر است، بنابراین به نظر می رسد که استفاده از اطلاعات آلوپاتی جهت رشد فرضیه های طب اسلامی الزامی است. من به خاطر اینکه وزارت بهداشت حجامت را قبول نداشت دادگاهی و راهی زندان شدم و در آنجا به کمک مسئولان زندان کتاب حجامت از دیدگاه اسلام را به پایان رساندم و بعد از آزاد شدن از زندان کتاب را به مراجع تقلید نشان دادم، آنها روی کتاب فتوی دادند سپس دیوان عدالت اداری طی حکمی، آراء مخالف با حجامت را لغو نمود و حجامت رسماً کار خود را آغاز نمود.

دیدار با مسئول مرکز تحقیقات طب اسلامی در میدان امام حسین (ع)

پزشک و جراح و روحانی : دکتر احمد علی آقا رفیع

حجامت؛ طبابت پنج هزار ساله

صفر خواجوی راد
ابتدای کار آدم کمی می ترسد. اینکه خودش با پای خودش برود زیر تیغ دکتر بنشیند خیلی شجاعت می خواهد. مخصوصاً اینکه بداند دکتر می خواهد یک لیوان بگذارد روی کمرش، هوای داخل آن را بگیرد، بعد که پوستش ورم کرد، با تیغ پوستش را برد و خونس را بریزد تو کاسه.
تازه این خویه، امان از وقتی که می خواهند حجامت از سر کنند و وسط کله آدم تیغ بکشند.
شما هم باشید حسابی می ترسید. اما شاید وقتی چند دقیقه ای پای حرف های دکتر احمدعلی آقا رفیع بنشینید و گفته های او را درباره حجامت بشنوید، نظراتان عوض بشود.
حتی بعید نیست ترس شما جایش را با شجاعتی آگاهانه عوض کند، بعد کفش و کلاه کنید و خودتان با پای خودتان بروید زیر تیغ حجامت بنشینید تا خونتان را بریزد تو کاسه! اما او فقط پزشک جراح نیست. روحانی هم هست و درس حوزه خوانده است. خیلی ها او را حاج آقا صدا می کنند...

چند وقت است به این کار مشغول هستید؟

بعد از انقلاب، مدت زمانی کارهای اجرایی داشتم. اما حدود ده، دوازده سالی است ضمن انجام این مسئولیت، در دانشگاه و حوزه هم در رشته طب اسلامی تدریس می کنم. ابتدا در دروازه دولت خیابان انقلاب طبابت می کردم و حدود هفت سالی است که در این محل خدمت می کنم.

حجامت چیست و سابقه آن در ایران و جهان به چه زمانی برمی گردد؟

مرحوم دهخدا، در لغت نامه، حجامت را به معنی «ایجاد حجم» نوشته است و اصطلاحاً نوعی روش خونگیری با شاخ یا شیشه است که جهت پیشگیری و درمان برخی بیماری ها مورد استفاده قرار می گیرد.
حجامت در تاریخ طب سنتی مشرق زمین سابقه ای بیش از پنج هزار سال دارد.
در کشور ما نیز سابقه حجامت زیاد است و حتی قبل از ظهور اسلام نیز اطبا و حکما حجامت می کرده اند. شواهد تاریخی نشان می دهد که حجامت به همراه طب سنتی در دانشگاه چندی شاپور تدریس می شده.
حجامت همواره جزو فرهنگ ملی - مذهبی مردم ایران بوده است؛ بطوری که در گذشته، همه ساله در فصل بهار، کودکان و میانسالان حجامت کرده و اصطلاحاً این مراسم را «عید خون» می نامیده اند. این روند تا سال ۱۳۲۴ شمسی ادامه داشته است. در این سال با دخالت بیگانگان تحت عنوان اجرای قانون نظارت بر درمان، مبارزه علیه حجامت آغاز شد، حتی عده ای در این راه طعم تلخ زندان را نیز چشیدند.
بی مهری نسبت به حجامت تا سال ۱۳۳۵ ادامه یافت. در این سال عده ای از صاحب نظران برای احیای مجدد این روش کوشیدند و در سال ۱۳۶۹ «مؤسسه تحقیقات حجامت ایران» به ثبت رسید.

جایگاه حجامت در اسلام کجاست؟

حجامت پس از ظهور اسلام، با تأییدات و تأکیدات فراوان پیامبرگرامی و ائمه اطهار، حیاتی پرفرور تر یافت و در جهان اسلام به طور وسیعی مورد استفاده قرار گرفت. در حدیثی از پیامبر اکرم(ص)، در کتاب شریف نهج الفصاحه، حجامت به عنوان سنت انبیای الهی ذکر شده که پیامبران الهی آن را به مردم آموزش داده اند.

دنیا امروز در برابر حجامت چه روشی در پیش گرفته است؟

حجامت، امروزه در بسیاری از کشورهای جهان انجام می شود و تحقیقات وسیعی راجع به تأثیرات شگرف این روش درمانی انجام گرفته است. در آلمان، دکتر یوهان آبله، با بیش از بیست سال تجربه تحقیق در خصوص آثار حجامت، کتابی با عنوان «حجامت روش درمانی آزموده شده» منتشر کرده است. در آمریکا، کانادا، انگلیس، فنلاند، نروژ، آلمان، آفریقای جنوبی و بسیاری از کشورهای اروپای شرقی، حجامت به صورت روز افزون و گسترده ای در کلینیک های ویژه، روبه رشد و انجام است.

متأسفانه در کشور ما با وجود تأکیدات فراوان دینی و وجود دانش و تجربه مفید چند صد ساله با این روش درمانی هنوز با بی مهری برخورد می شود.

تأثیر حجامت بر چه بیماری هایی به اثبات رسیده است؟

تحقیقات علمی و پایه ای در خصوص تأثیرات حجامت در حال انجام است اما تعدادی از بیماری هایی که تأثیر نسبی یا قطعی حجامت در درمان آنها به صورت تجربی به اثبات رسیده است عبارتند از: سردردها بخصوص میگرن، جوش های صورت و بدن، درد کمر یا دردهای سیاتیکی، چربی خون، قند خون، فشار خون، واریس و ورم پا، افسردگی، انواع آلرژی، درمان آرتروز، ترک اعتیاد، بیماری های قلبی، بی اشتهاپی، سینوزیت، یرقان نوزادان و تعداد دیگری از بیماری ها.

یک عمل ساده و این همه تأثیر؟

خون در متابولیسم بدن نقشی محوری و مرکزی دارد و تغذیه کننده کل سلول های بدن است. آلودگی، غلظت نامطلوب و هرگونه اختلال در خونسازی صحیح، بر بافت های بدن و کلیه سلول ها تأثیر سوء خواهد داشت. لذا تصفیه خون در سلامت تمامی سلول های بدن مؤثر است.

چند نوع حجامت داریم؟

در کشورهای غربی حجامت تقریباً با ده روش انجام می شود؛ ولی در طب سنتی ایران حجامت به طور کلی با دو شیوه حجامت خشک و حجامت تر انجام می شود که هرکدام روشی خاص و تحقیقی دارد. مثلاً در حجامت خشک، خونی از بدن خارج نمی شود، بلکه تنها عمل مکش (Suction) روی پوست انجام می شود اما حجامت تر، با خارج کردن مقداری از خون بیمار همراه است و در نه موضع بدن انجام می گیرد: حجامت عام (بین دو کتف)، حجامت سر (نجات بخش)، حجامت کمر یا چهاربند، حجامت ساق ها، حجامت نقره (در گودی گردن که مختص اطفال است)، حجامت چانه، حجامت پشت گوش، حجامت موضعی (با تشخیص پزشک) و حجامت خورشیدی که همان حجامت عام با شرایط دیگری است.

انجام حجامت محدودیت سنی دارد؟

در طب سنتی، برخی حکما - بوعلی سینا و جرجانی - سن حجامت را از دو تا ۶۰ دانسته اند اما در طب اسلامی، شروع حجامت از چهارماهگی تجویز شده است و در حدیثی پیامبر گرامی بر «حجامت نقره» در اطفال بالای چهارماه به فاصله هر ماه یک بار توصیه کرده اند. همچنین در روایات اسلامی، حدیثی مبنی بر انجام ندادن حجامت در افراد کهنسال مشاهده نشده است. به عبارت دیگر حجامت محدودیت سنی ندارد.

در هر زمانی می توان حجامت کرد؟

برای حجامت از سویی بزرگان دین زمان های خاصی بیان شده است. امام رضا(ع) فرموده اند: فصل بهار، روح زمان هاست و در این فصل خون به هیجان در می آید؛ لذا از فصد و حجامت کردن در این فصل استفاده کنید. به طور کلی به ترتیب فصل های بهار - پاییز - تابستان و زمستان جهت انجام حجامت توصیه شده اند اما این ترتیب می تواند با تشخیص پزشک، به شکل دیگری انجام شود.

بهترین ساعات روز برای حجامت سه ساعت پس از طلوع خورشید و چند ساعت مانده به غروب خورشید است.

آیا شخص باید فقط در زمان بیماری برای حجامت بیاید؟

خیر، یکی از مهم ترین اثرات حجامت تأثیر در پیشگیری از بیماری هاست. مشاهدات پزشکان مجرب عضو «مؤسسه تحقیقات حجامت ایران» مؤید این مطلب است که سالمندانی که به طور مرتب جهت پیشگیری از بیماری ها حجامت شده اند دارای سیستم های ایمنی سالم تری نسبت به دیگر افراد هستند. حجامت پیشگیرانه، خطر آفرین نیست و با رعایت اصول صحیح می توان آن را حداقل سالی دوبار در فصل بهار و پاییز انجام داد.

چه تفاوتی بین حجامت و اهدای خون وجود دارد؟

اهدای خون امری خدایستدانه و انسانی است که از آن به عنوان اهدای زندگی یاد می شود و اهمیت آن بر هیچ کس پوشیده نیست. در هر دو روش حجامت و اهدای خون مقداری خون از بدن خارج می شود. این مقدار خون در اهدای خون برای فرد دیگری مورد استفاده قرار می گیرد در حالی که خون حجامت باید با لحاظ کردن مسائل بهداشتی از بین برود. استفاده از خون اهدایی مزیت روش اهدای خون بر حجامت است اما باید به تفاوت ها توجه شود. خون خارج شده در حجامت از مویرگ های سطحی بدن است حال آنکه خون خارج شده از بدن در اهدای خون از وریدها گرفته می شود و این دو خون، از نظر برخی ترکیبات شیمیایی متفاوتند. همچنین خون حجامت غلیظ تر از خون وریدی است و نسبت سلول به پلاسما خیلی بالاتر بوده و لذا در کنترل غلظت خون، روش مؤثر و مفیدی است.

در ضمن، حجامت، مواد مضر و سموم را از خون خارج می کند. از جمله شواهد تجربی این امر، رفع مسمومیت برخی بیماران پس از حجامت (بدون هیچ اقدام پزشکی دیگر) است. ضمناً از مهم ترین تفاوت های بین حجامت و اهدای خون، تأثیر حجامت در پیشگیری و درمان بسیاری از بیماری هاست. حال آنکه اهدای خون بیشتر در کنترل غلظت خون برای فرد اهدا کننده مؤثر است. و همین طور در حجامت هیچ عنصر خارجی وارد بدن نمی شود، بلکه بدن تقویت شده و با بیماری ها و عوامل خارجی مضر مقابله می کند.

حجامت چگونه انجام می گیرد؟

پس از معاینه دقیق فرد از سویی پزشک، در صورتی که انجام حجامت برای او لازم تشخیص داده شود، فرد به حالت مخصوص روی تخت می نشیند. پزشک محل انجام حجامت را با بتادین و یا الکل ضدعفونی می کند و یک لیوان یک بار مصرف - مخصوص حجامت - را بر موضع حجامت قرار می دهد؛ آنگاه با دستگاه مکش، هوای درون لیوان تخلیه می شود. خلا ایجاد شده در لیوان و وجود فشار هوای محیط، سبب کشیده شدن پوست بیمار به داخل لیوان می شود و لیوان در محل خود ثابت و مستحکم می شود.

عمل بادکشی به مدت سه تا پنج دقیقه بر سطح پوست ادامه می یابد و باعث تجمع مواد سمی خون مویرگی در موضع حجامت می شود. در ادامه پزشک معالج، با جدا کردن لیوان از موضع حجامت، با یک تیغ یک بار مصرف استریل جراحی، چند خراش پوستی سطحی به عمق نیم تا یک میلی متر به صورت مایل در موضع حجامت ایجاد می کند و با گذاشتن لیوان مخصوص حجامت، خون با بادکش به لیوان مکیده می شود.

عمل تخلیه و بادکش، سه تا پنج مرتبه و هر بار به مدت سه تا پنج دقیقه انجام می پذیرد. در مجموع مراحل انجام حجامت، حداکثر ۵۰ تا ۷۵ میلی لیتر خون از بدن شخص خارج می شود. پزشک سپس موضع حجامت را پاکسازی و با گاز استریل پانسمان می کند.

با همسایه ها چه قدر ارتباط دارید؟

خیلی زیاد. با هم صمیمی هستیم. من از آنها راضی ام و گمان می کنم آنها هم از من راضی باشند. خصوصاً با کسبه اطراف مسجد ارتباط خوبی دارم. با اهالی در

نماز جماعت مسجد امام حسین شرکت می کنم و اگر کمکی هم از دستم ساخته باشد، دریغ نمی کنم.

حتماً اهالی و کسبه محل را که می شناسید حجامت کرده اید؟

همه را نه! اما خیلی از آنها را در همین دفتر حجامت کرده ام. بعضی دیگر مشتری ثابت شده اند.

به همسایه ها تخفیف هم می دهید؟

اصولاً من هنگام درمان از کسی هزینه ای دریافت نمی کنم. بعد از درمان اگر مراجعه کننده تمایل داشت هزینه درمان را پرداخت می کند در غیر این صورت هزینه درمان روی پرونده او نوشته می شود و بیمار هر زمانی که خواست و به هر میزانی که توانست پرداخت می کند.

میدان امام حسین برای طبابت جای خوبی است؟

به لحاظ اینکه مرکزیت دارد و مراجعه خوبی می شود جای مطلوبی است. اما مشکلات زیادی هم دارد. خواهش من از مسئولان این است که به وضعیت فرهنگی این محله توجه بیشتری داشته باشند.

هیچ وقت وسوسه نشده اید دکترکاران را به جایی دیگر ببرید؟

برای من خدمت به مردم مهم است. دوست دارم جایی باشم که خدمت بیشتری بکنم. البته این را هم بگویم که به میدان امام حسین و این محل علاقه مند هستم. به نوعی به این محل وابسته شده ام.

خودتان هم حجامت می کنید؟

بله، حتماً تا به حال نزدیک به ۱۰۰ بار این کار را انجام داده ام.

با شهرداری که مشکلی ندارید؟

ما همواره زبانه ها و ضایعات را به بهترین شکل از دفتر خارج و به محل مناسبی منتقل می کنیم. دوستان ما در شهرداری هم تاکنون در زمینه کارهای اجرایی همکاری خوبی داشته اند.

دوست دارید شما را دکتر صدا کند یا حاج آقا؟

در محل کار دوستان و همکاران بیشتر من را دکتر صدا می کنند. اما اگر جایی که رفته ام مورد قبول واقع شده باشد، همان عنوان حاج آقا را بیشتر دوست دارم. روحانی بودن برای من از دکتر بودن مهم تر است.

گزارشهایی در درمان بیماران با حجامت

در این مبحث چند بیمار (case) درمان شده بوسیله طب سنتی خصوصاً با حجامت ارائه می شود:

گزارش يك مورد درمان هیپر لیپیدمی شدید. (wet cupping) بوسیله حجامت:

بیمار خانم س الف ۲۸ ساله با شکایت درد زیر شکم و کمربند به کلینیک ما مراجعه نمود. بیمار سابقه سقط در چند مورد و يك حاملگی ناموفق داشته است. در شرح حال طب سنتی بیمار مزاج پایه صفراوی با افزایش مختصری در دم (دموی مزاجی) داشت. در بررسی روتین به عمل آمده از بیمار طی آزمایشات بیوشیمیایی تری گلیسیرید بیمار ۸۱۲ و کلسترول وی ۱۹۰ بوده و سایر وی مشکل خاصی نداشت. بیمار بدلیل تری گلیسیرید بالا درمانهای مختلف

داروئی دریافت کرده بود و کمکاتان طی آزمایشات مختلف کاهش محسوس در میزان تری گلیسیرید نداشته است. در کلینیک ما بدون انجام هر گونه درمان داروئی (گیاهی و شیمیائی) و ضمن قطع داروهای مصرفی بیمار حجامت عام انجام شد. پس از انجام حجامت اول آزمایشات روتین درخواست شد. بیمار پس از ۲۰ روز مراجعه و ضمن احساس سبکی و رفع کمردرد و سایر مشکلات بالینی با داشتن تری گلیسیرید ۶۱۵ و کلسترول ۱۷۷ با یکبار حجامت کاهش محسوس (۲۰۰ واحد) در میزان تری گلیسیرید داشت در ضمن در میزان کلسترول هم کاهش داشت که این کاهش محسوس و معنی دار بود. با انجام حجامت دوم و سوم به ترتیب پس از گذشت ۲۰ روز و ۵۰ روز از حجامت اول، آزمایشات تری گلیسیرید

و کلسترول برای بیمار در خواست گردید که این آزمایشات به شرح ذیل بود: تری گلیسیرید ۲۹۰ و کلسترول ۱۴۵ که کاهش تری گلیسیرید نسبت به سری اول ۵۲۰ واحد و کلسترول ۵۰ واحد (پس از سه بار حجامت) بود. بیمار پس از چند ماه پیگیری، از تمام مشکلات کلینیکی رهایی یافته بود. برای ادامه درمان بیمار پرهیز در رژیم غذایی، ورزش، مصرف سیترطبیعی یا قرص آن تجویز شد.

حجامت در کودکان و نوجوانان باعث افزایش هوش و حافظه آنها می شود

خبرگزاری ایسنا، علوم پزشکی ایران - يك پزشك متخصص طب مکمل، نتیجه انجام حجامت روی کودکان و نوجوانان را شامل افزایش قد و وزن، اشتها، مقاومت در برابر بیماریها و افزایش هوش و حافظه آنها دانست. دکتر "علی امیری نژاد" متخصص طب مکمل و کارشناس طب اسلامی، در خصوص انجام حجامت در کودکان و نوجوانان گفت: حجامت تنها مختص بزرگسالان نیست و از ۴ ماهگی برای کودکان نیز، قابل اجراست. وی ادامه داد: حجامت خواص اثبات شده فراوانی دارد که از آن جمله می توان به افزایش قد و وزن و جهش رشد در اطفال، افزایش اشتها، افزایش مقاومت اطفال به بیماریها، کاهش سرماخوردگی و کاهش اختلالات رفتاری و ناهنجاریهای عصبی کودکان اشاره کرد. در واقع بیش از ۴۲ نوع بیماری اختصاصی در اطفال با حجامت قابل درمان است. این پزشک متخصص طب مکمل با اشاره به تاثیر فوق العاده مثبت حجامت روی هوش و حافظه کودکان خاطر نشان کرد: همچنین، حجامت باعث شادابی و طراوت پوست و مو در اطفال می شود. وی در نهایت تاکید کرد: حجامت هیچگونه آثار سوئی روی سلامت فرد برجا نمی گذارد.

مصاحبه با بهیار قدیمی محله گیشا

حجامت درمانی برای تمام دردها

مونا سیفی: حجامت برای درمان جوش صورت، ناراحتی های روحی و عصبی، آرتزی و ریزش موی جوانان و برای چربی خون، فشار خون، دردهای مفصلی و خیلی از بیماری های دیگر افراد مسن موثر است
حجامت این روزها دیگر درمانی منحصر به افرادی که سن و سالی از آنها گذشته است و اعتقادی پر و پا قرص به این نوع درمان دارند نیست این طب سنتی، با قدمتی پنج هزار ساله چنان در بین ایرانی ها شناخته شده است که در هر محله ای معمولاً در کنار تابلوی تزریقات و پانسمان و پا در کنار درمان های سنتی دیگر مثل طب سوزنی، نام حجامت هم قرار دارد و تقریباً هم مشتریان ثابتی دارد که هزار چندگاهی هم به تعدادشان افزوده می شود.
حجام های امروزی در درمانگاه هایی کاملاً بهداشتی و در محیطی بسیار متفاوت با گذشته فعالیت می کنند. گاه با سال ها سابقه و گاه با اندک زمانی گذراندن دوره آموزشی نزد اهل فن. مرکز حجامت های تخصصی نصر، در محله گیشا یکی از این مراکز امروزی است که حجامت های آن توسط مینا حیدری، بهیاری که شانزده سال سابقه حجامی دارد، انجام می شود. با حیدری درباره این شیوه درمانی و استقبال مردم محله اش گفت وگو کردیم. وقتی از حجامت صحبت می شود معمولاً تصویر پیرمردی با محاسن سفید به ذهن می رسد، اینکه حجام يك زن با لباس سفید پزشکی باشد، به نظر چندان معمول نمی آید.
بله، معمولاً مردها در این شغل فعالیت می کنند، چون فکر می کنند کار زنانه ای نیست ولی به نظرم ظرافت کار حجام های زن بسیار بیشتر از مردها است.

حجامت کردن را از کجا یاد گرفتید، آیا حجامی هنوز هم توارثی است؟

در این دوره و زمانه، هیچ کاری توارثی نیست. من هم به خاطر علاقه ام به این شیوه درمانی، به دنبال یادگرفتن حجامی رفتم و در حقیقت باید بگویم، آشنایی ام

با حجامت کاملاً اتفاقی بود، سال ها قبل بیماری روحی سختی داشتم که به خاطر آن مجبور بودم روزانه تعداد زیادی قرص و دارو مصرف کنم. به توصیه و اصرار یکی از دوستانم برای درمان این بیماری حجامت کردم و خیلی زود به طور کامل بهبود یافتم. این ماجرا آن قدر برای من جالب و با ارزش بود که تصمیم گرفتم در این زمینه فعالیت کنم و آن را به تعداد زیادی شناسانم.

پس بدون هیچ پیش زمینه ای شروع به کار حجامت کردید؟

بله، تقریباً همین طور است. آن موقع من محصل بهیاری بودم و با کمک یکی از استادانم به سراغ یادگیری این حرفه رفتم و سال ها به صورت رایگان کار می کردم.

آن موقع به این فکر نکردید که حجامی يك شغل مردانه است؟

این مسئله چندان برایم مهم نبود، اما از اینکه می خواستم با خون در ارتباط باشم کمی نگران بودم احساس می کردم طاقت دیدن صحنه حجامی را ندارم، اما با این احساس مقابله کردم و بعدها دیدم که اصلاً کار خشنی نیست.

اولین مطب کارتان در همین محله گیشا بود؟

دوازده سال در تجریش کار می کردم، اما چهارسال پیش به توصیه یکی از دوستانم که در همین مطب فعلی من کار می کرد و از اینجا نقل مکان کرد، به گیشا آمدم.

مردم این محله چه قدر با درمان حجامت آشنا هستند؟

خیلی زیاد. به حدی که وقتی از همین خیابان گیشا عبور می کنم، اهالی محله من را می شناسند و با من احوالپرسی می کنند. در این محله از جوان سیزده چهارده ساله تا افراد مسن برای حجامت پیش من می آیند و پس از مدتی مشتری همیشگی اینجا می شوند، هم خودشان مراجعه می کنند و هم اطرافیانشان را به من معرفی می کنند.

بیشتر برای درمان چه بیماری هایی به شما مراجعه می کنند؟

حجامت برای درمان جوش صورت، ناراحتی های روحی و عصبی، آرتزی و ریزش موی جوانان و برای چربی خون، فشار خون، دردهای مفصلی و خیلی از بیماری های دیگر افراد مسن موثر است.

تا به حال پیش آمده است کسی برای حجامت به شما مراجعه کند، اما صلاح نبیند که این فرد را حجامت کنید؟

خیر چون حجامت برای هیچ کس ضرر ندارد. بخصوص در تهران، آن قدر آلودگی هوا و شیوه های بد زندگی روی سیستم بدن افراد تأثیر می گذارد که يك فرد هجده ساله هم می تواند ماهی يك بار حجامت کند.

حجامت بطور باعث بهبود بیماری ها می شود؟

وقتی که مابین کتف چند خراش روی سطح پوست ایجاد می شود و به وسیله يك بادکش مثل ساکشن و یا لیوان يك بار مصرف در آن ناحیه خلأ درست می شود، مقدار کمی از خون های غلیظ مویرگی و زیربافتی تخلیه می شود. این خون غلیظ که مسدودکننده رگ هاست، موجب تصفیه خون بدن می شود. این کار به بدن فرصت می دهد که با خونی رقیق تر، گردش خون را انجام دهد و به این طریق سیستم دفاعی بدن تقویت شود. البته این روش، حجامت اصلی است که در صورت بهبود نیافتن بیماری فرد به صورت خاص در بازو و کشاله ران هم انجام می شود.

سابقه و مهارت يك حجام در کارش چه تأثیری دارد؟

باید بگویم تنها يك حجام با سابقه است که می تواند بدون هیچ خطر و دردی این کار حساس را انجام دهد. چون عمق خراشی که در پوست ایجاد می شود بستگی به مهارت حجام دارد و اگر این کار به خوبی انجام نشود، نه فقط ایجاد درد می کند، بلکه ترمیم پوست آن ناحیه با گوشت اضافی همراه خواهد بود و اثر حجامت روی پوست باقی می ماند.

دانستنیهای درباره حجامت

آداب حجامت:

از آنجا که حجامت از جمله توصیه های دینی است ، لذا مانند بسیاری دیگر از آداب مذهبی جهت دستیابی به نتیجه بهتر مستلزم رعایت آداب و اصولی می باشد که در زیر به گوشه ای از آنها اشاره می نمایم.

۱- حجامت رو به قبله و به صورت چهار زانو انجام شود.

۲- حجامت کننده و حجامت شونده با وضو باشند و حجامت را با نام خداوند آغاز کنند.

۳- قبل از شروع حجامت حتماً آیه الکرسی تلاوت شود.

۴- دعای شریفی که در خصوص حجامت از امام علی بن موسی الرضا (ع) وارد شده است . خوانده شود.

۵- ذکر صلوات به هنگام حجامت فراموش نشود.

۶- در صورت امکان حجامت در روزها و زمانهای توصیه شده انجام شود.

۷- پزشك و بیمار هر دو به این نکته توجه داشته باشند که پزشك و عمل حجامت هر دو تنها وسیله ای برای شفای بیماری است مسلماً شفای هر بیماری تنها به خواست و اراده خداوند متعالی انجام پذیر می باشد " هوالشافی"

۸- بعد از انجام حجامت به فرد حجامت شونده تبریک گفته شود.

۹- قبل و بعد از حجامت خوردن انار توصیه شده است . همچنین برای جبران ضعف احتمالی ، نوشیدن شربت از عسل در پس حجامت توصیه شده است.

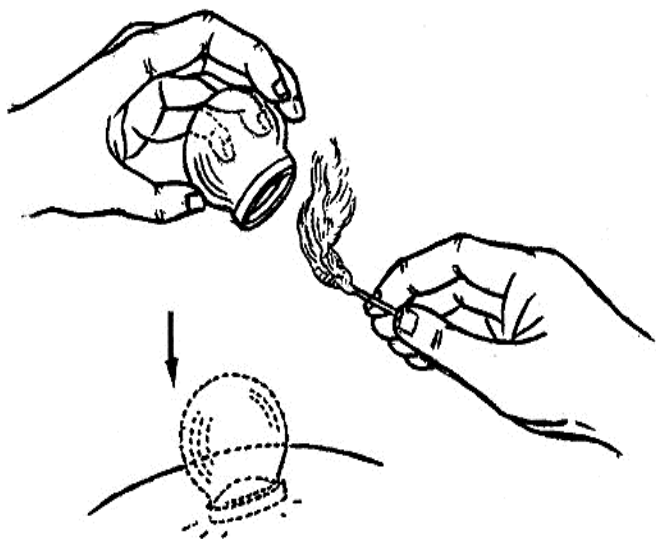
۱۰- حداقل تا ۱۲ ساعت پس از انجام حجامت جهت جلوگیری از عفونت زخم ، استحمام ممنوع می باشد.

۱۱- تا حدود ۱۲ ساعت پس از انجام حجامت باید از خوردن ترشی ، نمک و لبنیات پرهیز نمود.

۱۲- قبل از انجام حجامت حتماً عینک از روی چشم برداشته شود.

۱۳- نگاه کردن به خون اول حجامت - بر طبق احادیث - مستحب و باعث روشنی و جلای چشم می شود.

۱۴- حجامت خانمها در دوران قاعدگی و به خصوص در اواخر این دوره ممنوع می باشد.

۱۵- تا ۱۲ ساعت قبل و بعد از حجامت نزدیکی صورت نگیرد.

سن مناسب برای انجام حجامت:

در طب سنتی، برخی حکما - از قبیل بوعلی سینا و جرجانی - حجامت را از ۲ تا ۶۰ سالگی تجویز نموده اند. اما در طب اسلامی شروع حجامت جهت پیشگیری، از ۴ ماهگی تجویز شده است. در حدیثی از پیامبر اکرم(ص) که در کتب گوناگون - از جمله استیصار جلد ۱ صفحه ۸۴ - وارد شده است، ایشان به حجامت نقره در اطفال بالای چهار ماه به فاصله هر ماه یکبار توصیه نموده اند و آثار فراوانی برای آن ذکر نموده اند.

همچنین در روایات اسلامی حدیثی مبنی بر عدم انجام حجامت در افراد کهنسال مشاهده نشده است. به عبارت دیگر حجامت محدودیت سنی ندارد. حضرت امام رضا(ع) در رساله ذهبیه حجامت را در بالغین متناسب با سن قد تجویز نموده اند. مثلاً حجامت برای فرد ۴۰ ساله هر ۴۰ روز یکمرتبه و برای فرد ۶۰ ساله هر ۶۰ روز یک بار تجویز شده است.

تذکر ۱: این فواصل برای پیشگیری از بیماریها توسط حجامت می باشد و فواصل مناسب جهت حجامت فرد بیمار باید توسط پزشک معالج تجویز شود. تذکر ۲: به تجربه ثابت شده است که حجامت در اطفال و کودکان موجب افزایش رشد قد و وزن، رفع لاغری، بی اشتهاپی، ضعف، تقویت سیستم ایمنی و دفاعی و بالاخره کاهش اختلالات رفتاری و بیقراری و پرخاشگری در ایشان می شود.

تذکر ۳: در کتب طب سنتی، جهت درمان زردی (یرقان فیزیولوژیک) چند خراش کوچک سطحی در لبه و پشت لاله گوش نوزاد تجویز شده است. تذکر ۴: در گذشته حجامت نقش واکسیناسیون فعلی را برای کودکان داشته است و مقاومت آنها در برابر بیماریها توسط حجامت زیاد می شده است.

مثلاً رازی در کتاب (الجدری و الحصه) از حجامت جهت واکسیناسیون افراد زیر ۱۴ سال در برابر آبله نام برده است.

عده ای نیز معتقدند حجامت در سنین بلوغ موجب کاهش پرخاشگری و سایر عوارض بلوغ می شود.

ایام مناسب جهت حجامت:

زمان مناسب جهت انجام حجامت را از سه بُعد بررسی می نمایم.

- در طی سال چه فصول و ماه هایی برای حجامت مناسب تر است ؟

- در هر ماه چه روزهایی برای حجامت مناسب است ؟

- در هر روز چه ساعتی جهت انجام حجامت مناسب تر است ؟

امام رضا (ع) : فصل بهار روح زمان هاست و در این فصل خون به هیجان در می آید. لذا از فصد و حجامت در این فصل استفاده کن. امام صادق (ع) حجامت کردن در ثلث اول فروردین ماه (آذر ماه رومی) باعث صحت یک سال از بیماری هاست به اذن خداوند متعال

در احادیث ائمه معصومین علیه السلام به خصوص امام رضا (ع) از حجامت در ماه کانون اول رومی (دی ماه) نهی شده است.

به طور کلی به ترتیب فصول بهار - پاییز - تابستان و زمستان جهت انجام حجامت توصیه شده اند

- البته بیان این ترتیب بدین معنی نیست که حجامت در فصول زمستان بی فایده می باشد. بلکه موید تاثیر بهتر حجامت در ترتیب عنوان شده می باشد و چه بسا با تشخیص پزشک، حجامت حتی در دی ماه نیز در راستای درمان بیمار لازم تشخیص داده شده و تجویز شود. در این صورت نباید صدقه دادن، تلاوت آیه الکرسی و صلوات فرستادن را از خاطر برد.

- اما حجامت در چه روزهایی بیشتر توصیه شده است ؟

- تاثیر جاذبه ماه و خورشید بر روی جانداران از دیرباز مورد توجه دانشمندان و حکما بوده است. در برخی احادیث نیز بر حجامت در ایام پر فشار ماه که جاذبه و خورشید در حداکثر میزان است تاکید شده است.

- جاذبه ماه و خورشید همچنان که بر آب دریا تاثیر دارد و باعث جزر و مد آب میشود همچنین بر ترکیبات موجود در خون انسان نیز موثر می باشد. و امروزه این مسئله کاملاً به اثبات رسیده است.

امام رضا (ع) خون در افزایش هلال ماه افزایش می یابد و در کاهش هلال کاهش می یابد.

رسول اکرم(ص) هر کس روز سه شنبه هفدهم یا نوزدهم یا بیست و یکم ماه قمری حجامت کند، شفای بیماری یکسال او خواهد بود.

در روایت دیگری هفتم ماه حیران رومی (تیرماه) برای حجامت توصیه شده است.

با توجه به روایات مختلف و متعدد، حجامت در روزهای هفتم، چهاردهم، هفدهم، نوزدهم، و بیست و یکم ماه قمری به عنوان بهترین روزها تاکید شده است.

با توجه به روایات مختلف و تطبیق آن با تاثیر جاذبه ماه می توان چنین نتیجه گرفت که دهه دوم هر ماه قمری برای حجامت بهتر از سایر ایام ماه است.

حجامت در هفته:

احادیث و روایات فراوانی پیرامون حجامت در هفته وجود دارد و برخی روزها هفته برای حجامت توصیه بیشتری شده اند. آنچه در احادیث مختلف وجود دارد استحباب حجامت در روز دوشنبه و پنجشنبه و نهی آن در روز جمعه می باشد.

- ذکر این نکته مجدداً لازم است در صورتی که وضعیت بیمار ایجاب کند و ضراری وجود داشته باشد بر طبق روایات معصومین با دادن صدقه و تلاوت آیه الکرسی و ذکر صلوات، حتی در روز جمعه نیز می توان حجامت نمود.

ساعات مناسب جهت انجام حجامت:

بهترین ساعات روز برای حجامت ساعت دوم و سوم پس از طلوع خورشید و ساعات نزدیک به غروب می باشد.

آیا حجامت فقط برای بیماران مفید است؟

پاسخ این سوال منفی می باشد . همانطور که از احادیث متواتر مشخص است و تجربه و تحقیقات نیز آن را به اثبات رسانده است یکی از مهمترین اثرات حجامت تاثیر در پیشگیری از بیماریهاست و تقدم پیشگیری بر درمان بر همگان مبرهن و آشکار است.

مشاهدات پزشکان مجرب عضو (موسسه تحقیقات حجامت ایران) موید این مطلب است که سالمندانی که به طور مرتب جهت پیشگیری از بیماریها حجامت شده اند دارای سیستمهای درونی سالمتری نسبت به سایر افراد می باشند . البته تحقیق علمی و دقیقی به صورت گذشته نگر بر روی این افراد انجام نشده است که با عنایت خداوند - انشاء... - در آینده ای نزدیک انجام خواهد شد.

همانگونه که پیشتر نیز گفتیم پیامبر اسلام (ص) فرمودنده اند که حجامت در روز سه شنبه هفدهم ، نوزدهم و یا بیست یکم ماه قمری صحت بخش بیماری یک سال است.

مشابه این حدیث - که بر بعد پیشگیری حجامت تاکید دارد - به گونه های مختلف از معصومین (ع) به طور متواتر و فراوان در کتب معتبر روایی موجود می باشد.

در حدیث معراج نیز آمده است (یا محمد ! احتجم و امر امتك بالحجامه) یعنی ای محمد (ص) حجامت كن و امت را به حجامت امر كن.

با توجه به این حدیث شریف نیز در می یابیم که حجامت برای همه امت پیامبر توصیه شده است ، نه فقط بیماران.

چه افرادی را نباید حجامت نمود؟

حجامت پیشگیرانه خطر آفرین نیست و با رعایت اصول صحیح می توان آن را حداقل سالی دو مرتبه در فصل بهار و پاییز انجام داد . ولی حجامت به منظور درمان ، اگر توسط افراد غیر پزشک و غیر مطال انجام شود ممکن است نه تنها موجب درمان نگردد بلکه مشکلاتی را نیز برای بیمار ایجاد کند. - تجربه نشان داده است که برای افراد ذیل نباید حجامت انجام شود:

۱- افرادی که طبق تعریف طب سنتی در گروه بلغمی مزاجها قرار می گیرند. در این افراد ابتدا باید غلبه بلغم را با برنامه غذایی و تجویز مسهل رفع نموده و سپس حجامت انجام داد.

۲- زنان باردار تا پایان ماه چهارم حاملگی (تشکیل کامل جنین).

۳- حجامت زنان در ایام عادت ماهانه (رگل) به خصوص در اواخر عادت ممکن است موجب افت شدید فشار خون و مشکلات دیگر شود.

۴- افراد دچار مشکلات انعقادی مثل کمبود پلاکت و هموفیلی

۵- عده ای از پزشکان معتقدند که در افراد دچار فشار خون خیلی بالا ابتدا باید فشار خون را کنترل نمود و سپس اقدام به حجامت کرد.

اما عده ای دیگر از پزشکان نیز معتقدند که حجامت این افراد هیچ مانع و خطری ندارد و حجامت را باعث تعدیل فشار خون این افراد می شود.

روشها وانواع حجامت:

ولی در طب سنتی در کشور های غربی حجامت تقریباً با ۱۰ روش انجام می شود. ولی در طب سنتی ایران حجامت به طور کلی به دودسته تقسیم می شود.

۱- حجامت خشك (بادكشی Dry cupping):

۲- حجامت تر (Wet cupping):

حجامت خشك : نوعی حجامت است که در آن خونی از بدن خارج نمی شود ، بلکه تنها عمل مکش

(Suction) روی پوست انجام می شود . حجامت خشك خود بر دو قسم است:

الف: سرد و خشك ب: گرم و خشك

حجامت گرم و خشك در فرهنگ عامه اصطلاحاً به کوزه یا لیوان گذاري معروف می باشد. حجامت خشك در نقاط مختلفی از بدن انجام می شود و در درمان بسیاری از دردها و بیماریها نقش موثری دارد. اینگونه از حجامت موجب انبساط عروق و رفع انسداد آنها و تحريك دیواره مویرگها می شود و در افزایش توان سیستم

ایمنی بدن نقش مهمی دارد.

حجامت تر : این نوع از حجامت با خارج نمودن مقداری از خون بیمار همراه می باشد . مواضع توصیه شده جهت انجام حجامت تر در مکاتب مختلف طب سنتی متفاوت می باشد . اما در طب اسلامی مواضع زیر بیشتر

تاکید شده است.

۱- حجامت عام : بین دو کتف، حدود مهره های سوم و چهارم سینه ای T3 و T4 انجام می شود و در احادیث و روایات با عنوان (حجامت منافع) نام برده شده است.

۲- حجامت سر : محل این حجامت يك وجب شخص حجامت شونده از نوک بینی تا فرق سر می باشد. این گونه از حجامت با تکنیک خاصی انجام می شود و در روایات با عنوان (حجامت نجات بخش) نام داده شده است.

۳- حجامت کمر یا چماند : این حجامت در گودی کمر، حدود مهره S1 انجام می شود و از آن در روایات با نام (حجامت رهاننده) یاد شده است. امام صادق(ع) فرمودند : رسول خدا(ص) در سه نقطه حجامت می فرمود : سر ، بین دو کتف و کمر

۴- حجامت ساقها : در يك وجب بالاتر از قوزك، پشت دو ساق انجام می شود.

۵- حجامت نقره : در گودی گردن انجام می شود و مختص اطفال می باشد . انجام این گونه از حجامت برای بزرگسالان به علت احتمال ایجاد فراموشی نهی شده است.

۶- حجامت چانه

۷- حجامت پشت گوش

۸- حجامت موضعی : بر اساس تشخیص پزشک و نوعی بیماری در موضع خاصی انجام می شود . از جمله حجامت روی کفها، اطراف مقعد، روی رانها، حجامت کلیه، قاعده ریه، حجامت کبد...

۹- حجامت خورشیدی : در واقع همان حجامت عام است، با این تفاوت که برای آماده نمودن بیمار و هدایت خون به موضع حجامت، قبل از انجام حجامت تر، اطراف موضع حجامت با بادکش لغزان تحريك شده و سپس حجامت انجام می شود.

توجه: برای آماده سازی بهتر موضع حجامت جهت حصول نتیجه بهتر از حجامت نوع خشک یا تر می توان موضع حجامت را با روغن زیتون، روغن سیاهدانه و یا گل بنفشه چرب نمود.

روش انجام حجامت:

پس از معاینه دقیق فرد توسط پزشک، در صورتیکه انجام حجامت برای وی لازم و نافع تشخیص داده شود، فرد به حالت چهار زانو روی تخت می نشیند (البته برخی معتقدند حجامت سر به صورت خوابیده و حجامت ساق ها به صورت ایستاده باید انجام شود). سپس پزشک محل انجام حجامت را با بتادین و یا الکل ضد عفونی نموده و یک لیوان یک بار مصرف مخصوص حجامت را بر موضع حجامت قرار می دهد. آنگاه با دستگاه مکش، هوای درون لیوان تخلیه می شود. خلاء ایجاد شده در لیوان و وجود فشار هوای محیط سبب کشیده شدن پوست بیمار به داخل لیوان می شود و لیوان در محل خود ثابت و مستحکم می شود. (مقدار مناسب برای کشیدن شدن پوست به درون ظرف مکش به میزان ۱ تا ۱/۵ سانتی متر از بالاترین حد گنبد پوست مکیده شده تا لبه ظرف مکش است).

عمل بادکشی به مدت ۲ تا ۵ دقیقه بر سطح پوست ادامه می یابد. این عمل علاوه بر ایجاد احتقان و التهاب در موضع، باعث تجمع مواد سبک خون مویرگی در موضع حجامت می شود.

در ادامه پزشک معالج لیوان را از موضع حجامت جدا نموده و با یک تیغ یکبار مصرف استریل جراحی چند خراش پوستی سطحی به عمق نیم تا یک میلی متر به صورت مایل در موضع حجامت ایجاد می نماید. سپس مجدداً لیوان مخصوص حجامت در موضع حجامت گذاشته می شود و خون توسط بادکشی به لیوان حجامت مکیده می شود.

عمل تخلیه و بادکش ۳ تا ۵ مرتبه و هر بار به مدت ۲ تا ۵ دقیقه انجام می پذیرد. لذا عمل حجامت به طور متوسط بین ۱۵ تا ۲۰ دقیقه به طول می انجامد. در مجموع مراحل انجام حجامت، حداکثر ۵۰ تا ۷۵ میلی لیتر خون از بدن شخص خارج می شود. (البته در حجامت سر، کمر و ساقها معمولاً مقشدار خون خارج شده کمتر است) لازم به ذکر است بدن انسان قادر است در مدت زمان بسیار کوناهای این مقدار خون را بازسازی و جایگزین نماید.

پزشک سپس موضع حجامت را پاکسازی نموده و با گازاستریل پانسمان می نماید.

در اینجا ذکر چند نکته ضروری به نظر می رسد.

- عمل بادکشی در حجامت موجب بی حسیی نسبی موضع می شود. لذا حجامت تقریباً بدون درد می باشد.

- به دلیل سطحی بودن خراشها، پس از پانسمان نمودن، موضع حجامت دچار خونریزی مجدد نمی شود. در بیش از یکصد هزار مورد حجامت انجام شده در شعب موسسه تحقیقات ایران حتی یک مورد خونریزی و عفونت موضع حجامت گزارش نشده است.

- در سطح پوست بدن انسان، (خطوطی فرضی موسوم به خطوط لانگر) وجود دارد که اگر برشهای پوستی با زاویه ای خاص و به موازات این خطوط انجام شود، اثر بسیار کمی از برش بر پوست باقی می ماند. با رعایت این اصل و ایجاد خراش با زوایای خاص، حداکثر پس از یکماه (با توجه به وضعیت پوست بیمار) از انجام حجامت، هیچ اثری در موضع حجامت باقی نمی ماند.

روش انجام حجامت خشک:

در روش حجامت گرم و خشک روش بادکش گذاری حتماً به شیوه خلای گرمایی انجام می گیرد، (با گذاشتن پنبه در حین سوختن در ته لیوان و گذاشتن لیوان بلافاصله در موضع). در تصویر این روش را به وضوح می بینید

با تشکر از همکاری:

مشترکین فعال مجله
رسانه ها و نشریات خبری
سایت های طب اصیل
مرکز تحقیقات حجامت ایران
مرکز تحقیقات طب اسلامی

..۹